

Till bostadsminister Andreas Carlsson

Med anledning av aviserad omförhandling av Uppsalapaketet och antalet planerade bostäder i Sydöstra staden önskar Föreningen Sydöstra Uppsala, med f.n. 1 200 medlemmar, framföra allvarliga farhågor för vitala funktioner både i Uppsala och Stockholm gällande tillgången till rent dricksvatten med den täta expansion som föreslås. Vidare hotas viktiga riksintressen inom försvaret, naturvård, kulturmiljö och friluftsliv. Planeringen är att bygga tätt och högt utan skyddsrum och utan tillräckligt med grönska som skydd mot klimatförändringens hetta och skyfall. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) behöver få en stärkt roll i försvaret av samhällets funktionalitet både fysiskt och sett och till det demokratiska underskott som nu råder.

Uppsala kommun planerar att bygga Nordens mest befolkningstäta förort¹ i de sydöstra stadsdelarna av Uppsala. Det vill säga, 21 500 bostäder (för ca 60 000 människor), m.a.o. i storleksordning som Sundsvalls stad men på 7 ggr mindre yta. Det kan också jämföras med Sveriges befolkningstätaste förort Fisksätra som har en täthet på ca 8 000 invånare/km². I de sydöstra stadsdelarna i Uppsala blir befolkningstätheten 25 000 invånare/km².

För att dessa ska få plats krävs det att minst 391 hus med 11 våningar eller 800 stycken hus med 5 våningar² byggs där. Det ska även beredas plats för 10 -20 000 arbetsplatser i samma område. Farhågan är att det kommer att bli ett nytt miljonprogram med värmestress och annan sårbarhet på grund av klimatförändringarna och den täta och höga boendemiljön. Sävja i sydöstra Uppsala är redan idag ett socioekonomiskt utsatt område.

Det är uppenbart att avsevärt färre bostäder kommer att tillåtas efter de prövningar som ska göras enligt EU-direktiv, miljöbalk (MB), plan- och bygglag (PBL) m.m. Dessutom hindrar markförhållandena byggande av

¹ Se UNT 1 sept 2022 "Orimlig befolkningstäthet för Sydöstra staden"
<https://unt.se/insandare/artikel/orimlig-befolkningstathet-for-sydostra-staden/jdgwmyxj>
och Den fördjupade översiktsplanen i de sydöstra stadsdelarna (FÖP)
<https://www.uppsala.se/kommun-och-politik/publikationer/2021/fordjupad-oversiktsplan-for-de-sydostra-stadsdelarna/>

² Se UNT 18 mars 2023 "391 elvåningshus behövs i sydöstra staden" [INSÄNDARE: 391 elvåningshus behövs i sydöstra staden \(unt.se\)](#)

skyddsrum³. Området för den stora och täta expansionen är därför högst olämpligt.

År 2017 slöt Uppsala kommuns politiker ett intentionsavtal⁴ med staten om det så kallade Uppsalapaketet. Där framgår det att 33 000 bostäder ska byggas i södra Uppsala mot att det blir fyra spår till Stockholm samt en station vid Bergsbrunna. Staten har också lovat att bidra med 3 miljarder för kapacitetsstark kollektivtrafik vilket i detta fall innebär spårväg.

Avtalet slöts utan förankring hos de närboende och med övriga medborgare i kommunen⁵. Efter att Kristdemokraterna lokalt uppmärksammat de boende om vad som var på gång, blev fler medvetna om detta jätteprojekt. Manifestationer, demonstrationer och insändare i lokaltidningen som visar de starka protesterna har följt på detta. Ett annat uttryck för opinionen var de närmare 2 200 yttranden – majoriteten kritiska - som inkom till kommunen, i samband med den fördjupade översiktsplanen i de Sydöstra stadsdelarna (FÖP SÖS) år 2021. Aldrig tidigare har så många yttranden inkommit till Uppsala kommun. Att de är unikt många bekräftas av en jämförelse med Slussen i Stockholm där 1200 yttranden inkom.

Det är en mycket svag majoritet som vill driva igenom detta mastodontprojekt. Socialdemokraterna (S) 23, Vänsterpartiet (V) 11, Miljöpartiet (MP) 5 och nyligen Liberalerna (L) 5 säger ja. Moderaterna (M) 14, Kristdemokraterna (KD) 6, Centerpartiet (C) 7, Utvecklingspartiet demokraterna (UP) 2 och Sverigedemokraterna (SD) 8 säger nej⁶.

För att få plats med den planerade exploateringen i de sydöstra stadsdelarna önskar kommunledningen bygga högre hus än vad som är tillåtet av Försvarsmakten (Uppsalas militära övningsflygplats Ärna kräver stoppområde för höga objekt). Utanför sammanhållen bebyggelse är alla objekt med en totalhöjd på över 20 meter definierade som höga objekt. Inom sammanhållen bebyggelse är det istället alla objekt med en totalhöjd över 45 meter som är definierade som höga objekt⁷. Kommunen kommer att börja

³ Se UNT 30 april 2022 ” Stadsplan för Storsävja utan skydd”

<https://unt.se/insandare/artikel/stadsplan-for-storsavja-utan-skydd/j8o2ygyr>

⁴ Stadsbyggnadskontorets rapport 2022 samt avtal med staten

<https://www.statskontoret.se/siteassets/rapporter-pdf/2022/2022-10.pdf>

och <https://www.statskontoret.se/siteassets/rapporter-pdf/2022/2022-10.pdf>

https://www.sydostraupsala.se/_files/ugd/f6956e_23af89cd4ac94f769062f4143b36e3d5.pdf

⁵ch UNT 23 mars 2023 ”Knivsta behöver inte bygga nya lägenheter”

<https://unt.se/debatt/artikel/knivsta-behoover-inte-bygga-nya-lagenheter/rkxgdxel>

Se UNT 27 oktober 2021 ” Har det lokala inflytandet förhandlats bort?”

⁶ [Kommunfullmäktige 19 juni - Uppsala kommun](#)

⁷ [Skriv namnet på dokumentet \(lansstyrelsen.se\)](#) Länsstyrelsens yttrande FÖP SÖS

bygga lägre hus för att få en sammanhållen bebyggelse vilket medför att de senare kan bygga 11-våningshus och därmed kringgå reglerna⁸. Detta är en strategi att kringgå regler som vi ser är återkommande i flera sammanhang.

Angående spårvägen har kommunledningen redan i maj 2023 upphandlat konsulter för tidsperioden 2023-2031 vilket är **innan** detaljplanerna är beslutade. Detaljplanens delsträckor A-C är nu på granskning och detaljplanen för delsträcka D (genom Årike Fyris och med broförbindelse vid Ultuna) är på ett andra samråd. Antagande beräknas ske i början av år 2024⁹. Överklaganden är att förvänta och kommunen har för avsikt att avvakta med ansökan om miljöprövning hos mark- och miljödomstolen tills detaljplanerna är beslutade. Ur ett demokratiskt och ekonomiskt perspektiv är det anmärkningsvärt att de styrande beslutat om genomförandet innan miljöprövningar, tillstånd och dispenser är klara. Fortfarande saknas svar på många frågor om **hur** vattenskydd, artskydd och riksintressen ska hanteras.

I Uppsalapaketet ingår även en bro över Fyrisån för den spårvägssträcka som benämns Ultunalänken (delsträcka D). Kommunen har valt att välja trafikslag först och därefter anpassa befolkningsunderlaget istället för tvärtom. Vid byggandet av bron riskeras att grundvattnet från Uppsalaåsen (Uppsalas dricksvattentäkt blev riksintresse 2016) blir förorenat eller läcker ut i Fyrisån vid pålning genom lerlagren¹⁰. Uppsala har i nuläget ingen reservvattentäkt och alternativa lösningar om vårt dricksvatten skulle gå förlorat eller bli förorenat i samband med brobygget finns inte. Beprövade skyddslösningar för vattnet saknas fortfarande.

Länsstyrelsen i Uppsala län har i ett omfattande samrådsyttrande för spårvägen visat på markens olämplighet inom flera avsnitt av sträckningen. Störningar påtalas av ett flertal riksintressen såsom Natura 2000, kulturmiljö och Uppsalaåsens dricksvattenanläggningar. Spårvägen planeras dras över vattenskyddsområden, vissa med hög känslighet, vilket också gäller broförbindelsen vid Ultuna. Det är även högst sannolikt att världsarvsnomineringen av Linnéminnen (del i The Rise of Systematic Biology, där Årike Fyris och Linnés Hammarby ingår) kommer att bedömas negativt till följd av intrånget av spårvägen och dess bro, med påverkan på växt- och djurlivet och på Linnéstigarna¹¹.

⁸ 1 juni 2023 Möte med Stadsbyggnadsdirektören Christian Blomberg, Kommunalråd Erik Pelling och Projektledare Kristina Sandberg samt delar av styrelsen till Föreningen Sydöstra Uppsala

⁹ Se UNT 1 juni 2023 ” Så rullar spårvägsprojektet vidare” [Tidtabellen: Då börjar kommunen gräva upp gatan \(unt.se\)](#)

¹⁰ [Oklart hur dricksvattnet skyddas vid planerad bostadsexpansion i Uppsala \(sgu.se\)](#) och [Grundvattenmagasinen Uppsalaåsen Uppsala och Uppsalaåsen Fredrikslund \(sgu.se\)](#)

¹¹ [Skriv namnet på dokumentet \(lansstyrelsen.se\)](#) Länsstyrelsens yttrande FÖP SÖS

Mälaren, som är dricksvattentäkt för 2 miljoner människor i Stockholms län, påverkas av Uppsalas expansion genom att den är recipient till Fyrisån. Den utökade påkopplingen på avloppsreningsverket motsvarande 130 000 personekvivalenter (PE), som kommunen nu begärt tillstånd för, skulle innebära kontinuerligt ökade utsläpp i Fyrisån från det renade avloppsvattnet, men också ökade akuta risker för bräddning av stora mängder orenat avlopp vid överbelastning, tekniska fel, skyfall eller översvämning. Försämringsförbudet för miljö kvalitetsnormerna (MKN) uppfylls inte, ej heller de krav på god status som gäller enligt EU-direktiv.

En försämrad vattenkvalitet i Fyrisån till följd av Uppsalas expansion har oroat de kommuner i Stockholmsregionen som tar sitt dricksvatten från Mälaren. Detta uttrycktes redan i utlåtande över expansionen som planerades i den fördjupade översiktsplanen för Södra staden år 2017¹². Sedan dess har nu ytterligare 21 500 bostäder planerats i de sydöstra stadsdelarna enligt den fördjupade översiktsplanen (FÖP-SÖS) som beslutades i början av år 2022. Denna FÖP är överklagad till förvaltningsrätten men i väntan på avgörande fortgår ändå planeringen med hänvisning till avtalet med staten om Uppsalapaketen.

Det kan noteras att Stockholmsregionen eller dess kommuner inte tycks ha beretts tillfälle att yttra sig om FÖP SÖS trots att vatten är en mellankommunal fråga som det ska samrådas om.

Gällande miljö tillstånd för Uppsalas avloppsreningsverk, Kungsängsverket kommer tillåtna 200 000 personekvivalenter (PE) att uppnås mellan år 2023 och 2025. Redan nuvarande tillstånd är för högt sett till EU-direktivets miljö kvalitetsnormer (MKN) och till försämringsförbudet som råder sedan Weserdomen i EU:s vattendirektiv¹³. Om den utökade anslutningen till reningsverket motsvarande 130 000 personekvivalenter, som Uppsala har ansökt dispens för hos regeringen, blir godkänd kommer situationen att ytterligare försämrats. Kommunen har ännu inte några planer på andra åtgärder för de försämrade värdena för MKN i Fyrisån än nämnda dispensansökan. De lagstadgade kraven är att god status ska nås till 2033 och det är **oklart** om Uppsala Vatten och Avfall AB har några realistiska planer för hur detta ska ske vad gäller deras utsläpp.

¹² TRN 2016-0143, 2017-03-02, yttrande från Tillväxt-och regionplaneförvaltningen Stockholms läns landsting ”Utställning av förslag till fördjupad översiktsplan för Södra staden”.

¹³ [Miljö kvalitetsnormer för vatten och hav - Svenskt Vatten](#)

Kommunledningen, S, MP, V, L (L har ändrat sig några gånger), har flera gånger framfört uppfattningen att överenskommelsen mellan staten och Uppsala kommun, som slöts år 2017, inte kan omförhandlas med avseende på antalet bostäder som ska byggas. ”Pacta sunt servanda” uttrycker sig kommunstyrelsens ordförande Erik Pelling (S)¹⁴ angående avtalet om fyrspåret inklusive Uppsalapaketet. Här råder det dock delade meningar. Ulf KristerSSon lovade att finansiera fyrspåret om han skulle vinna valet¹⁵, dvs. oavsett intentionsavtalets övriga innehåll. Efter valet uppger nu ledningen i Uppsala kommun med Erik Pelling (S) i spetsen, att omförhandling är möjlig, dock står hans parti fortfarande bakom det totala antalet bostäder dvs. 33 000. För att få mandat att leda Uppsala har han emellertid lovat vågmästaren, det lokala Utvecklingspartiet demokraterna (UP), i ett delvis hemligt avtal¹⁶, att omförhandla med staten. Det kan noteras att den tidigare landshövdingen Göran Enander har uppgett att fyrspåret kommer att genomföras oavsett antal bostäder eftersom det är en riksangelägenhet.¹⁷

I samband med den förhandling som Erik Pelling nu har lovat genomföra med berörda personer inom regeringen, önskar vi att det klagörs att det inte går att fastställa antalet bostäder innan markens lämplighet har prövats enligt plan- och bygglagen, miljöbalken, EU-direktiv inom art- och habitatskydd, rådande miljö kvalitetsnormer, barnkonventionen m.m. Tillgången till VA-lösningar och elektricitet behöver också vara säkrad.

Det tidigare träffade intentionsavtalet som nämnde totalt 33 000 bostäder, varav 21 500 i Sydöstra staden var ju just en intention men där föreslagen geografisk yta ännu inte var lämplighetsbedömd. I ljuset av detta och med hänvisning till statskontorets rapport om att efterföljande prövningar förutsätts, är det svårt att förstå att Uppsala kommuns företrädare känner sig bundna vid antalet 33 000 bostäder.

Föreningen Sydöstra Uppsala begär därför att ministern klagör avtalets innebörd av intention så att Uppsala kommuns företrädare görs medvetna om att det från statens sida inte ställs krav på ett så orimligt stort antal bostäder att dessa måste uppföras tätt och högt på olämplig mark med hjälp av dispenser från gällande lagstiftning. Staten kan väl inte kräva att viktiga riksintressen såsom dricksvattentäkten i Uppsalaåsen och försvarets

¹⁴ Erik Pelling vidhåller ”pacta sunt servanda”- avtal ska hållas [450 par skor i protest mot utbyggnad | SVT Nyheter](#)

¹⁵ Se UNT 12 aug 2022 ”Kristerssons löfte: Finansiera fyrspåret” [Kristerssons \(M\) löfte: Färdig finansiering av fyrspåret • "Nationell fråga" \(unt.se\)](#)

¹⁶ Se UNT 1 nov 2022 ”Dags för Pelling och Hanna att bekänna färg” [INSÄNDARE: Dags för Pelling och Hanna att bekänna färg \(unt.se\)](#)

¹⁷ Se [Möten under utställningstiden 2021 \(uppsala.se\)](#) 3 mars 2021

stoppområde för höga objekt åsidosätts. Inte heller kan det väl vara statens mening att Uppsala kommun lägger en hisnande stor och demokratiskt oförankrad exploatering inom ett litet geografiskt område med tät höghusbebyggelse utan skyddsrum. Den täta höghusbebyggelsen kommer att skapa konflikter och anonymitet i boendemiljön och klimatförändringens värmestress kommer att bli hälsoskadlig.

Spårvägsdragningen behöver omprövas och behovet sättas i relation till hur stor expansion som är möjlig i Uppsala. Detta gäller i synnerhet de sydöstra och södra stadsdelarna men även totalt sett. Detta behöver bedömas inför nästkommande översiktsplan. För närvarande finns tröskeleffekter avseende vital infrastruktur såsom tillgång till dricksvatten och elektricitet samt otillräcklig avloppsreningsfunktion. Innan detta är utrett finns inte något utrymme för den expansion som Uppsala kommun säger sig eftersträva oavsett vad som avtalats.

Viktigt i sammanhanget är att fyrspårsfrågan nu är löst genom ett nyligen överenskommet avtal mellan kommunen och Trafikverket. Därmed finns ej längre anledning till den brådska med Uppsalapaketsets övriga innehåll som kommunledningen förespråkar.

Då denna fråga berör hela Uppsalas säkerhet och samhällets funktionalitet, och samtidigt är föremål för både politiska åsiktsskillnader och skarp kritik för bristande medborgarinflytande från flera opinionsgrupper i Uppsala, skulle vi, som närmaste berörd förening, gärna se att vi fick möjlighet att uppvakta bostadsministern för att diskutera det allvarliga säkerhetsläget. Vi har även kompetens kring det som händer i närliggande områden inom södra staden och kan bidra till helhetsbilden.

Med vänlig hälsning

Föreningen Sydöstra Uppsala genom ordförande Marguerite Sjöström
och vice ordförande Eva Jonsson

Kontakt:

Marguerite Sjöström
Kardvägen 3
75757 Uppsala
Tel: 0709480420
sydostra uppsala@gmail.com

Eva Jonsson
Kardvägen 1
75757 Uppsala
Tel: 0707304705
sydostra uppsala@gmail.com